

DATA ON AUTHOR

Prudnykova Tetyana Ivanivna, Senior Lecturer at the
Department of Primary Education
Crimean Engineering and Pedagogical University
Crimea, Simferopol, 22 Sevastopol Street
e-mail: n.f.grozyan@mail.ru

УДК 800.732:801.541.1

ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ НА ПОЗНАЧЕННЯ РОДИННИХ СТОСУНКІВ: ІДЕОГРАФІЧНИЙ АСПЕКТ

Грозян Н. Ф., Османова З. С.

У статті досліджується ідеографічна класифікація фразеологічних одиниць, які позначають родинні стосунки, із урахуванням досягнень сучасної фразеологічної науки. Визначено, що фразеологічні одиниці української мови на позначення родинних стосунків представлені трьома тематичними групами ФО, які включають у себе дев'ять семантичних полів ФО. Поля в свою чергу поділяються на семантичні групи ФО, а кожна група відповідно має нижчі ланки – синонімічні ряди. У межах семантичного поля ФО «Родина» у кількісному плані найбільшою виявилася семантична група ФО «Кохання – нелюбов», найменшою – «Розлучення».

***Ключові слова:** ідеографія, фразеологічна одиниця, тематичне поле, тематична група, синонімічний ряд.*

ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКИЕ ЕДИНИЦЫ УКРАИНСКОГО ЯЗЫКА, ОБОЗНАЧАЮЩИЕ СЕМЕЙНЫЕ ОТНОШЕНИЯ : ИДЕОГРАФИЧЕСКИЙ АСПЕКТ

Грозян Н. Ф., Османова З. С.

В статье исследуется идеографическая классификация фразеологических единиц, обозначающих семейные отношения, с учётом достижений современной фразеологической науки. Определено, что ФЕ украинского языка, обозначающие

семейные отношения, представлены тремя тематическими группами ФЕ, которые включают в себя девять семантических полей ФЕ. Поля в свою очередь делятся на семантические группы ФЕ, а каждая группа соответственно имеет низшие звенья – синонимические ряды. В пределах семантического поля ФЕ «Семья» в количественном плане наибольшей оказалась семантическая группа ФЕ «Любовь – нелюбовь», наименьшей – «Развод».

Ключевые слова: идеография, фразеологическая единица, тематическое поле, тематическая группа, синонимический ряд.

THE PHRASEOLOGICAL UNITS OF THE UKRAINIAN LANGUAGE DENOTING THE FAMILY RELATIONSHIP: IDEOGRAPHICAL ASPECT

Grozyan N. F., Osmanova Z. S.

The article deals with the ideographic classification of phraseological units denoting the family relationship taking into account the achievements of modern phraseology science. It is determined that the phraseological units of the Ukrainian language denoting the family relationship is represented by three thematic groups, which include nine semantic fields. Fields are divided into semantic groups, and each group accordingly has lower levels – synonymous rows. In quantitative terms “family” the largest semantic group was «Love – Hate», the smallest – «Divorce».

Keywords: ideography, phraseological unit, thematic field, thematic group, synonymous line.

Постановка проблеми й актуальність дослідження. Вагомі теоретичні досягнення у галузі фразеології, а саме у сфері дослідження системних зв'язків та відношень між фразеологічними одиницями (ФО) різних мов, дали поштовх для виникнення та розвитку нового напрямку – фразеологічна ідеографія. Питанню ідеографії фразеологічних одиниць присвячені роботи М. Алефіренка [1], Н. Грозян [4], М. Демського [2], А. Івченка [3], Ю. Прадіда [4; 5], П. Редіна, Л. Скрипник [7], В. Ужченка [8], Н. Щербакової [6] та ін. вчених. Однак багатоплановість об'єкта дослідження ФО

зумовлює можливість і необхідність подальшого дослідження. Поза увагою науковців залишалася значна група ФО на позначення родинних стосунків.

Мета статті – семантичний аналіз ФО української мови на позначення родинних стосунків із урахуванням досягнень сучасної фразеологічної науки в ідеографічному аспекті.

Виклад основного матеріалу. Семантичний аналіз ФО, що об'єднуються в тематичне поле ФО «Родина», дає підстави запропонувати таку її структуру (ієрархічна структура ідеографічної класифікації подається за Ю. Ф. Прадідом [4, с. 40]): фразеологічна мікросистема «Родина» представлена 3 тематичними групами ФО, які включають у себе 9 семантичних полів ФО (схема 1).

Тематичне поле ФО «Родина»								
Тематичні групи:								
«Реалії»			«Цінності»			«Родинні стосунки»		
Семантичні поля:								
Кохання – нелюбов	Заручини, весілля, шлюб	Розлучення	Соціальне положення	Етичні цінності	Дім, оселя, життя	Батьки та діти	Стосунки між родичами	Стосунки між чоловіком та дружиною

Схема 1. Ієрархічна структура тематичного поля «Родина».

Семантичні поля в свою чергу поділяються на семантичні групи, а кожна група відповідно має нижчі ланки – синонімічні ряди.

Аналіз ФО на позначення родинних стосунків дає можливість стверджувати, що до фразеологічної мікросистеми «Родина» належать 352 ФО: 1) кохання – нелюбов (зафіксовано 99 ФО); 2) заручини, весілля, шлюб (зафіксовано 45 ФО); 3) розлучення (зафіксовано 7 ФО); 4) соціальне положення (зафіксовано 19 ФО); 5) етичні цінності (зафіксовано 59 ФО); 6) дім, оселя, життя (зафіксовано 17 ФО); 7) батьки та діти (зафіксовано 45 ФО); 8) стосунки між родичами

(зафіксовано 27 ФО); 9) стосунки між чоловіком та дружиною (зафіксовано 34 ФО) (джерелом для дослідження слугував «Словник фразеологізмів української мови» / Уклад.: В. М. Білоноженко та ін. – К.: Наукова думка, 2003. – 1004 с.).

У межах семантичного поля ФО, що виражають почуття **любові й нелюбові**, виділено 4 семантичні групи: 1) ФО, що позначають особу, об'єкт, символ кохання; 2) ФО, що позначають дії, процес; 3) ФО, що позначають якість почуттів; 4) ФО, що вказують на почуття.

Семантична група ФО «Особа, об'єкт, символ» складається з синонімічних рядів ФО з такими значеннями:

1) людина, яка закохалася: **гаряче серце у кого і без додатка**. Хто-небудь сповнений пристрасті, здатний на сильні почуття [СФУМ, с. 639];

2) людина, яку кохають: **володар дум [і сердець]**. Особа, яка має великий вплив на сучасників і привертає до себе увагу своїми ідеями, діями і т. ін. [СФУМ, с. 122] та ін.

У семантичній групі ФО «Дія, процес» об'єднуються синонімічні ряди з такими значеннями:

1) залицятися: **бігати (тягнутися) хвостом за ким**. Невідступно слідувати за ким-небудь, набридливо залицятися [СФУМ, с. 31];

2) освідчуватися: **відкривати (розкривати) / відкрити (розкрити) душу (серце) кому, перед ким і без додатка**. 1. Відверто, щиросердно ділитися з ким-небудь заповітними думками, переживаннями, намірами і т. ін. 2. *перев. зі сл. серце*. Освідчуватися в коханні [СФУМ, с. 103];

3) закохувати (закохуватися): **душа пристала чия; серце пристало чие, до кого – чого і без додатка**. Хто-небудь уподобав, полюбив когось, щось [СФУМ, с. 227] та ін.

Найчисельнішим виявився синонімічний ряд на позначення процесу «закохувати (закохуватися)». Найменшу кількість набрав синонімічний ряд із значенням «освідчуватися».

До складу семантичної групи ФО «Якість почуттів» входять такі синонімічні ряди:

1) велике захоплення: **без пам'яті від кого – чого**. У великому захопленні [СФУМ, с. 482];

2) віддана любов: **віддавати / віддати серце**. 1. *кому*. Щиро, віддано любити когось [СФУМ, с. 99] та ін.

Семантична група ФО «Почуття» складається з синонімічного ряду з таким значенням – сповнений почуттями: **тьохкає серце чие, у кого, рідше до кого і без додатка**. Хтось сповнений почуттям кохання [СФУМ, с. 642].

Аналіз семантичного поля ФО «**Заручини, весілля, шлюб**» показав, що його утворюють 4 семантичні групи: 1) Суб'єкт (3 синонімічні ряди); 2) Дія (3 синонімічні ряди); 3) Результат (4 синонімічні ряди); 4) Вік (пора) (1 синонімічний ряд).

Семантична група ФО «Суб'єкт (характеристика суб'єкта)» складається з синонімічних рядів з таким значенням:

1) подружжя: **до пари**, *зі сл. бути, жити і т. ін.* 1. Разом або подружжя. 2. *кому і без додатка*. Який підходить, годиться кому-небудь у подружжя [СФУМ, с. 485]; **під пару кому**. Який підходить, годиться кому-небудь у подружжя [СФУМ, с. 486];

2) покритка: **відрізана скибка; відрізана скиба; відрізана скиба від хліба; відрізана скибка від хліба**. Людина, яка відділилася від родини, стала жити самотійно (перев. про дочку, що вийшла заміж) [СФУМ, с. 655].

Ця семантична група нараховує 6 ФО, які об'єдналися у 2 синонімічні ряди. Не має синонімічної пари ФО із значенням «неодружений»: **вільний козак**. Парубок, неодружений чоловік [СФУМ, с. 303].

До складу групи ФО «Дія» входять такі синонімічні ряди:

1) сватати: **на оглядини (на обзирини, на розглядини)**, *зі сл. поїхати, відправитися і т. ін., етн.* Подивитися, як живе родина дівчини, що має стати невісткою [СФУМ, с. 459];

2) одружуватися: **вести до вінця кого**. Одружуватися з ким-небудь [СФУМ, с. 59].

У пропонованому дослідженні результат сватання представляється двома опозиційними синонімічними рядами:

1) відмова: **повертати / повернути слово [назад] кому, етн.; годувати гарбузами кого, жарт**. Відмовляти тому, хто сватається [СФУМ, с. 154];

2) згода: **перерізати хліб, етн.** Дати згоду на одруження [СФУМ, с. 498]; **прийняти старостів від кого і без додатка**,

етн. Погодитися видати заміж дочку за того, хто сватається [СФУМ, с. 560].

Група ФО «Вік (пора)» складається з синонімічного ряду ФО з таким значенням – вік, коли можна одружуватися: **на виданні (на відданні)**. У такому віці, коли можна виходити заміж (про дівчину) [СФУМ, с. 68]; **на порі стати**. Досягти, дійти зрілого віку, коли можна одружуватись (перев. про дівчину) [СФУМ, С. 690]; **на порі**. У розквіті молодості, сил (про юнаків і дівчат, яким час створювати власну родину) [СФУМ, с. 544].

Аналіз семантичного поля ФО «**Розлучення**» показав, що його утворюють 2 семантичні групи: 1) Розірвання зв'язків (2 синонімічні ряди); 2) Відхід від сімейних справ (1 синонімічний ряд).

Семантична група ФО «Розірвання зв'язків» об'єднує синонімічні ряди, що позначають процеси:

1) розрив шлюбу: **розв'язати світ кому**. Звільнити від шлюбних обов'язків. 2. *зі сл. собі*. Позбутися душевних мук, переживань, стати щасливим. 3. Визволити з неволі [СФУМ, с. 607];

2) розлучення з близькими: **[живцем] відривати від серця кого, що; відірвати від себе кого, що**. Дуже тяжко розлучатися з ким-небудь близьким або покидати, віддавати що-небудь особливо дороге [СФУМ, с. 105].

Семантична група ФО «Відхід від сімейних справ» об'єднує ФО з таким значенням – втратити інтерес до сімейних справ: **відбити / відбивати від дому кого**. Відохотити когонебудь бувати вдома або від виконання своїх домашніх, сімейних справ [СФУМ, с. 96].

У семантичному полі ФО «**Соціальне положення**» виділено 2 семантичні групи: 1) Походження, подібність (3 синонімічні ряди); 2) Родинний стан (1 синонімічний ряд).

Семантична група ФО «Походження, подібність» складається з синонімічних рядів ФО з такими значеннями:

1) подібний: **ваш брат**. Ти, ви і подібні до тебе, до вас. [СФУМ, с. 37]; **їхній брат**. Вони і подібні до них [СФУМ, с. 37];

2) схожий: **як викапаний**, *зі сл. схожий*. Зовсім, надзвичайно, дуже [СФУМ, с. 72]; **як з ока випав**, *зі сл. схожий*. Зовсім, повністю, надзвичайно [СФУМ, с. 78] та ін.

Група ФО «Родинний стан» містить в собі лише один синонімічний ряд з таким значенням – одинокий: **як билина в полі**, нар.-поет., зі сл. *один, сам*. Зовсім одинокий, без рідних; самотній [СФУМ, с. 27].

Семантичне поле ФО «**Етичні цінності**» складається з 6 семантичних груп: 1) Плітки (2 синонімічні ряди); 2) Втрата цноти до шлюбу. Зрада (4 синонімічні ряди); 3) Турбота (з негативною і позитивною конотацією) (2 синонімічні ряди); 4) Стиль життя (6 синонімічних рядів); 5) Суб'єкти (характеристика суб'єкта) (4 синонімічні ряди); 6) Доля (3 синонімічні ряди).

У групі ФО «Плітки» можна виділити синонімічні ряди з такими значеннями:

1) обмовляти: **брати / взяти на зуби (на зуб, на зубок, на зубки і т. ін.) кого**. Обирати кого-небудь об'єктом глузування, пліток і т. ін.; судити, гудити [СФУМ, с. 41];

2) розголошувати: **виносити / винести сміття з хати** *перев. із запереч.* Розголошувати таємницю або розповідати проте, що стосується лише вузького кола людей чи сім'ї [СФУМ, с. 78].

Семантична група ФО «Втрата цноти до шлюбу. Зрада» поділяється на синонімічні ряди з значеннями:

1) зрада: **крутити роман з ким**. Перебувати в інтимних стосунках з ким-небудь або фліртувати з кимсь [СФУМ, с. 318]; **наставляти / наставити роги кому**. 1. Зраджувати свого чоловіка. 2. Стати коханцем чиєїсь дружини [СФУМ, с. 426];

2) втрата цноти: **на віру**, *перев. зі сл. жити, сидіти і под.* Без офіційного оформлення шлюбу [СФУМ, с. 111]; **позбутися вінка**. Втратити дівочу честь [СФУМ, с. 531] та ін.

До складу групи ФО «Турбота (з негативною і позитивною конотацією)» входять синонімічні ряди з таким значенням:

1) турбота з позитивною конотацією: **боліти душею**. Дуже переживати, уболівати, тривожитися за кого-, що-небудь [СФУМ, с. 99];

2) турбота з негативною конотацією: **влязти (вкратися) / влізти (вкрастися) в душу чию, кому і без додатка**. 1. Дізнатися про щось особисте, інтимне, про внутрішній світ, почуття, думки, наміри іншої людини або

втручатися в них. 2. Будь-якими засобами домагатися чієїсь прихильності, любові і т. ін. 3. Глибоко зачіпати, хвилювати кого-небудь [СФУМ, с. 116–117].

Під час проведення аналізу виявилось, що у складі семантичного поля ФО «Етичні цінності» найчисельнішою є група «Стиль життя», вона охоплює такі синонімічні ряди:

1) бунтувати: **баламутити голову (голови) кому, несхв.** 1. Зваблювати, спокушати. 2. Підбурювати на погані вчинки, бунтувати [СФУМ, с. 23]; **баламутити світом.** Жити за своїми нормами, правилами; порушувати звичайний уклад життя; тривожити, бентежити [СФУМ, с. 23];

2) нехтувати іншими: **біситися з жиру, зневажл.** Вередувати, живучи в багатстві, без труднощів [СФУМ, с. 33]; **боліти (уболівати, переживати і т. ін.) за свою шкуру.** Дбати лише про особисті інтереси, про себе, перев. нехтуючи інтересами інших людей [СФУМ, с. 36] та ін.

До складу групи ФО «Суб'єкти (характеристика суб'єкта)» входять такі синонімічні ряди:

незайманий: **на пні перен. зі сл. посивіти, залишитися і т. ін.** Незайманий [СФУМ, с. 522]; **як сльоза, зі сл. чистий.** Який не мав статевих зносин; незайманий, цнотливий. [СФУМ, с. 667];

зобов'язаний: **у [неоплатному] боргу перед ким.** Зобов'язаний кому-небудь чимсь. [СФУМ, с. 36]; **у боргах [як у шовках], перев. зі сл. бути.** Винний багато грошей кому-небудь [СФУМ, с. 36] та ін.

Семантична група ФО «Доля» об'єднує синонімічні ряди на позначення процесу:

1) старитися, залишаючись неодруженою: **світити волоссям (волосом) заст.** Старитися, залишаючись неодруженою [СФУМ, с. 635];

2) бути нещасливим: **втопити го́лову (долю) чию.** Знівечити, занапастити життя собі або комусь (перев. нещасливим шлюбом) та ін.

Аналіз семантичного поля ФО «Дім, оселя, життя» показав, що його утворюють 3 семантичні групи: 1) Дім, оселя (2 синонімічні ряди); 2) Бідне життя; 3) Життя в достатку (2 синонімічні ряди).

Аналіз групи ФО «Дім, оселя» виявив, що вона поєднує 2 синонімічних ряди з такими значеннями:

1) сидіти вдома: **держатися хати; триматися хати** Сидіти вдома, нікуди не ходити; займатися домашніми справами [СФУМ, с. 194];

2) рідна домівка: **батькова (батьківська) стріха**. Рідна домівка; там, де хтось народився [СФУМ, с. 698].

Однак залишається одна ФО семантичної групи «Дім. Оселя», яка не входить до синонімічних рядів: **бігати світами**. Бути тривалий час відсутнім; здебільшого перебувати за межами домівки [СФУМ, с. 31].

Підгрупа ФО «Бідне життя» містить в собі лише один синонімічний ряд із значенням бідний: **[і] босий і голий**. Дуже бідний, убогий [СФУМ, с. 36].

Підгрупа ФО «Життя в достатку» включає синонімічні ряди з такими значеннями:

1) заможнo: **як бобер у салі**. Дуже добре, заможнo, безтурботно [СФУМ, с. 34];

2) під захистом: **як (мов, ніби і т. ін.) за кам'яною горою зі сл. бути, жити і т. ін.** Під чийсь надійним захистом, без клопотів і т. ін.; позбавлений турбот, захищений [СФУМ, с. 163].

Поза синонімічними рядами залишилася одна ФО, що належить до семантичної групи «Життя в достатку»: **брати / взяти [своїм] горбом що**. Здобувати що-небудь ціною великих зусиль, важкою працею [СФУМ, С. 43], бо не має спільних семантичних ознак з іншими ФО.

Семантичне поле ФО «**Батьки та діти**» охоплює 4 семантичні групи ФО: 1) Опіка (з негативною і позитивною конотацією) (3 синонімічні ряди); 2) Виховання (з негативною і позитивною конотацією) (3 синонімічні ряди); 3) Вік (2 синонімічні ряди); 4) Народження. «Рідна кров» (4 синонімічні ряди).

Семантичну групу ФО «Опіка (з негативною і позитивною конотацією)» можна розділити на такі синонімічні ряди:

1) надмірна опіка: **годувати з ложечки кого, ірон.** Надмірно опікати когось, піклуватися про кого-небудь [СФУМ, с. 154];

2) опіка з позитивною конотацією: **боліти душею**. Дуже переживати, уболівати, тривожитися за кого-, що-небудь [СФУМ, с. 36] та ін.

Група ФО «Виховання (з негативною і позитивною конотацією)» об'єднується синонімічними рядами на позначення:

1) виховання з позитивною конотацією: **доводити / довести до літ кого**. Виховувати, ростити кого-небудь до повноліття (про дітей) [СФУМ, с. 212]; виховання з негативною конотацією: **втри носа, зневажл.** Уживається як застереження молодим від втручання у справи старших [СФУМ, с. 138]; **обтирати носа кому, фам.** Ростити, виховувати когось [СФУМ, с. 457];

2) розпещені діти: **мамина донечка (доця)**. Зніжена, примхлива, розпещена дівчина [СФУМ, с. 215]; **мамин синок**. Розпещений хлопчик або юнак [СФУМ, с. 647] та ін.

До складу семантичної групи ФО «Вік» входять синонімічні ряди з значенням:

1) дорослі: **вбитися в літа**. Стати дорослим або старим [СФУМ, с. 54]; **вирости з пелюшок**. Стати дорослим, самостійним [СФУМ, с. 84];

2) малі: **від горшка два (три) вершка**. Невеликий на зріст; малий. // Ще дуже молодий і недосвідчений [СФУМ, с. 58]; **молоко на губах витри, зневажл.** Уживається для підкреслення чиєї-небудь молодості, незрілості та недосвідченості [СФУМ, с. 89] та ін.

У групі ФО «Народження. «Рідна кров» об'єднуються синонімічні ряди, які позначають:

1) рідна кров: **своя кістка**. Кровно рідний; рідня [СФУМ, с. 297]; **кість від кістки кого, чого**. Дитя; те, що породжене кимсь [СФУМ, с. 298]; **кров від крові**. Рідна дитина [СФУМ, с. 314];

2) народження: **побачити світ**. Народитися [СФУМ, с. 522]; **приводити / привести на світ [Божий] кого**. Давати життя комусь, народжувати дитину [СФУМ, с. 558] та ін.

Семантичне поле ФО «*Стосунки між родичами*» утворюється за допомогою 3 семантичних груп: 1) Добрі стосунки (3 синонімічні ряди); 2) Погані стосунки

(3 синонімічні ряди); 3) Нейтральні стосунки (2 синонімічні ряди).

У підгрупі ФО «Погані стосунки» можна виділити синонімічні ряди з такими значеннями:

1) сваритися: **брати (хапати, схоплювати і т. ін.) / взяти (схопити) за горло кого**. 1. Настирливо або силою домагатися чогось. 2. Сваритися з кимсь, прискіпуватися до когось. [СФУМ, с. 44];

2) насміхатися: **брати / взяти на бас (на баса) кого**. Насміхатися, глузувати з кого-небудь. [СФУМ, с. 41]; **брати на кпини (на кпин, діал. на кпи) кого, що**. Кепкувати, глузувати, насміхатися з когось [СФУМ, с. 44] та ін.

Семантична група ФО «Добрі стосунки» включає в себе синонімічні ряди за значенням:

1) переживати: **брати (приймати) / взяти (прийняти) [близько] до [свого] серця що**. 1. Болісно сприймати, переживати що-небудь. // Перейматися чимсь, співчутливо ставитися до чого-небудь. 2. Ставитися до чого-небудь з інтересом, надаючи йому великого значення [СФУМ, с. 44];

2) опікати: **брати / взяти на себе**. 1. *що*. Зобов'язуватися, погоджуватися, вирішувати і т. ін. 2. *кого*. Опікати кого-небудь, займатися кимсь, чимсь [СФУМ, с. 41]; **вести за руку кого**. Допомогати, сприяти кому-небудь у чомусь, спрямовуючи його, оберігаючи від труднощів; опікати [СФУМ, с. 59] та ін.

До складу семантичної групи ФО «Нейтральні стосунки» входять синонімічні ряди з таким значенням:

1) самотійно: **брати / взяти (прийняти) на [свої] плечі що**. 1. Робити все самому, не обтяжуючи когось. 2. Зобов'язуватися щось виконати, зробити [СФУМ, с. 42];

2) далека рідня: **в десятому коліні, перев. зі сл. родич, нащадок і под.** Який перебуває в дуже далеких родинних зв'язках [СФУМ, с. 305].

Аналіз семантичного поля ФО «Стосунки між чоловіком та дружиною» показав, що його утворюють 2 семантичні групи: 1) Погані стосунки (5 синонімічних рядів); 2) Злагода (4 синонімічні ряди).

У підгрупі ФО «Погані стосунки» виділяються синонімічні ряди з такими значеннями:

1) важке життя: **атмосфера розжарюється (розжарилася)**. Створюється важке становище, яке потребує напруження сил, енергії [СФУМ, с. 21];

2) приниження: **бити лобом (лобами) об землю перед ким, кому, зневажл.** Схилятися, запобігати, домагаючись прихильності [СФУМ, с. 29] та ін.

Семантична група ФО «Злагода» складається з 3 синонімічних рядів:

1) підтримка: **брати лінію /взяти лінію**. 1. Визначати свою позицію, ставлення до кого-, чого-небудь. 2. *кого, чю*. Підтримувати когось, поділяючи його погляди [СФУМ, с. 41];

2) спільно: **ділити хліб-сіль (хліб і сіль) з ким і без додатка**. 1. Спільно харчуватися з ким-небудь (перев. в умовах матеріальної скрути). 2. Жити спільними інтересами, турботами [СФУМ, с. 203] та ін.

Висновки. Отже, фразеологічні одиниці, що позначають родинні стосунки, в українській мові становлять значний шар, складний як за кількістю (352 ФО), так і за структурою та системою значень. Фразеологічна мікросистема «Родина» має свою специфіку й репрезентує мовні знаки етнічної культури. Дослідження також виявило, що кількісно більшою є семантична група ФО «Кохання – нелюбов», найменшою – «Розлучення». Це зумовлено тим, що український народ із давніх-давен велике значення приділяв родині (як основі роду й родоводу), стосункам у сім'ї, шануванню традицій, які передавалися з покоління в покоління.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

СФУМ – Словник фразеологізмів української мови / Уклад.: В. М. Білоноженко та ін. – К.: Наукова думка, 2003. – 1004 с.

Список використаних джерел

1. Алефіренко М. Ф. Теоретичні питання фразеології / М. Ф. Алефіренко. – Харків: Вища школа, 1987. – 134 с.
2. Демський М. Т. Системні зв'язки у сфері фраземіки / М. Т. Демський // Мовознавство. – 1991. – № 2. – С. 36–43.
3. Івченко А. Українська народна фразеологія : ареали, етимологія / А.Івченко. – Харків : Око, 1996. – 160 с.

4. Прадид Ю. Ф. Актуальные теоретические проблемы фразеологической идеографии / Ю. Ф. Прадид, Н. Ф. Грозьян // Ономастика і апелятиви : зб. наук. праць. – Дніпропетровськ, 1998. – Вип. 4. – С. 102–105.
5. Прадід Ю. Ф. Фразеологічна ідеографія (проблематика досліджень) / НАН України, Ін-т української мови ; відп. ред. О. О. Тараненко. – К.; Сімферополь, 1997. – 252 с.
6. Редін П. О. Ідеографічний аналіз багатозначних фразеологізмів з назвами людей / П. О. Редін, Н. В. Щербакова // Вісник Харківського університету. Актуальні питання сучасної філології: зб. наук. праць. – Харків, 1998. – № 408. – С. 24–26.
7. Скрипник Л. Г. Фразеологія української мови / Л. Г. Скрипник. – К.: Наукова думка, 1973. – 280 с.
8. Ужченко В. Д. Фразеологія сучасної української мови: навч. посіб. / В. Д. Ужченко, Д. В. Ужченко. – К.: Знання, 2007. – 494 с.

References

1. Alefirenko M. F. Teoretychni pytannya frazeolohiyi / M. F. Alefirenko. – Kharkiv: Vyshcha shkola, 1987. – 134 s.
2. Demskyy M. T. Systemni zvyazky u sferi frazemiky / M. T. Demskyy // Movoznavstvo. – 1991. – № 2. – S. 36–43.
3. Ivchenko A. Ukrayinska narodna frazeolohiya : arealy, etymolohiya / A. Ivchenko. – Kharkiv: Oko, 1996. – 160 s.
4. Pradid Yu. F. Aktualnyie teoreticheskie problemy frazeologicheskoy ideografii / Yu. F. Pradid, N. F. Grozian // Onomastyka i apelyatyvy : zb. nauk. prats – Dnipropetrovsk, 1998. – Vyp. 4. – S. 102–105.
5. Pradid Yu.F. Frazeolohichna ideohrafiya (problematyka doslidzhen) / Yu. F. Pradid; NAN Ukrayiny, In-t ukrayinskoyi movy ; vidp. red. O. O. Taranenko. – K. ; Simferopol, 1997. – 252 s.
6. Redin P. O. Ideohrafichnyy analiz bahatoznachnykh frazeolohizmiv z nazvamy lyudey / P. O. Redin, N. V. Shcherbakova // Visnyk Kharkivskoho universytetu. Aktualni pytannya suchasnoyi filolohiyi: zb. nauk. prats. – Kharkiv, 1998. – № 408. – S. 24–26.
7. Skrypnyk L. H. Frazeolohiya ukrayinskoyi movy / L. H. Skrypnyk. – K.: Naukova dumka, 1973. – 280 s.

8. Uzhchenko V. D. Frazeolohiya suchasnoyi ukrayinskoyi movy: navch. posib. / V. D. Uzhchenko, D. V. Uzhchenko. – К. : Znannya, 2007. – 494 s.

ДАНИ ПРО АВТОРІВ

Грозян Ніна Федорівна, кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української філології
Кримський інженерно-педагогічний університет
вул. Севастопольська 22, м. Сімферополь, Крим
e-mail: n.f.grozyan@mail.ru

Османова Зарема Сейтяг'яївна, викладач кафедри української філології
Кримський інженерно-педагогічний університет
вул. Севастопольська 22, м. Сімферополь, Крим
e-mail: zaremaosmanova78@mail.ru

ДАнные ОБ АВТОРАХ

Грозян Ніна Федоровна, кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української філології
Кримський інженерно-педагогічний університет
ул. Севастопольская 22, г. Сімферополь, Крим
e-mail: n.f.grozyan@mail.ru

Османова Зарема Сейтягьяевна, преподаватель кафедры украинской филологии
Крымский инженерно-педагогический университет
ул. Севастопольская 22, г. Сімферополь, Крим
e-mail: zaremaosmanova78@mail.ru

DATA ON AUTHOR

Grozyan Nina Fedorivna, Candidate of Philology, Associate Professor, the Head of Ukrainian Philology Department
Crimean Engineering and Pedagogical University
Crimea, Simferopol, 22 Sevastopol Street
e-mail: n.f.grozyan@mail.ru

Osmanova Zarema Seytyagyaevna, faculte member of Ukrainian Philology Department
Crimean Engineering and Pedagogical University
Crimea, Simferopol, 22 Sevastopol Street
e-mail: zaremaosmanova78@mail.ru
